

31 Mart Vak'ası'nın Perde Arkası ve Bediüzzaman'ın Ortaya Koyduğu Tutum

Background Of The 31st March Event And
The Attitude Of Bediuzzaman

Atilla YILMAZ

Özet

31 Mart 1325'te (13 Nisan 1909) başlayan ayaklanmalar ve toplumsal olaylar tarihe '31 Mart Hadisesi' olarak kaydedildi.

16 Nisan'da son bulan olayların bitiminden sonra Hareket Ordusu yönetime el koymuştur. Meşrutiyeti yaşatmaya, padişahı kurtarmaya gelen Hareket Ordusu tam tersini yaparak Padişahı tahttan indirmiş, Meşrutiyeti destekleyenleri Divan-ı Harp mahkemelerinde yargılamıştır. 31 Mart'ın arefesinde Bediüzzaman; gerek askeriye içerisinde gerekse ilmiye sınıfı talebeleri içerisinde yer yer meydana gelen hadiseleri yatıştırma da çok büyük gayret göstermiştir.

Bu yazıda 31 Mart hadisesinin perde arkası irdelenerek Bediüzzaman Said Nursi'nin olaylardaki tavrı gözler önüne serilmektedir.

Anahtar Kelimeler: 31 Mart Hadisesi, İttihat ve Terakki Cemiyeti, Meşrutiyet, Şariat, Hareket Ordusu

Abstract

The riots and social events that started on 31st March, 1325 (April 13, 1909) were recorded in history as the "31st March Incident".

After the end of the events that ended on April 16, the Harekat Ordusu (Army of Action) took over the administration. Harekat Ordusu, which came to keep the Constitutional Monarchy alive and to save the Sultan, did the opposite and dethroned the Sultan, and judged supporters of the Constitutional Monarchy at the Divan-ı Harp (Court of War, Military Commission). On the eve of hijri 31st March, 1325, Bediuzzaman made great efforts to calm down the events that took place both within the military and among the students of the Madrasah Class.

In this article, Bediuzzaman Said Nursi's attitude in the events is revealed by examining behind the scenes of the 31st March incident.

Keywords: 31st March Incident, Committee of Union and Progress, Constitutional Monarchy, Sharia, Army of Action

1. Giriş

Osmanlı'nın gerileme ve çöküş sürecine girmesiyle birlikte ve bilhassa son yıllarında Batı'daki gelişmelere bağlı olarak birtakım değişikliklerin meydana geldiği görülmektedir. Rönesans, reform ve sanayileşme hareketleri içtimai ve siyasi alanda da bir takım yenilikleri beraberinde getirmiş, Osmanlı Devleti de bu durumdan etkilenmiştir. Şüphesiz Devlet-i Âli'de bu yeni düzen içerisinde göze çarpan en önemli husus Meşrutiyetin ilanıdır. Meşrutiyet dönemi ve süreci tartışmalı geçmiş ve Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte bu dönemde yaşanan bazı hadiseler de beraberinde farklı sorunları getirmiştir.

Bu sorunlardan biri de Türk tarihinin ilk darbesi olarak ifade edebileceğimiz 31 Mart hadisesidir. 31 Mart isyanına kadar geçen süredeki isyanların büyük çoğunluğu askeri ve siyasi çıkar çatışmalarının bir neticesi olarak ortaya çıkmışken 31 Mart isyanının hangi çevrelerce desteklendiği ve ne amaçla çıkarıldığı konusu halen bilinmezliğini korumaktadır. İsyanın perde arkası günümüze kadar gizli kalmıştır. 31 Mart isyanını çıkaranların çoğunluğunun küçük rütbeli asker olması ve şeriat isteğinde bulunmaları bu isyanı Osmanlı tarihindeki diğer isyanlardan ayıran en önemli özelliklerden birisi olmuştur. Bununla beraber askerin istediği şeriatın 'anlamı' günümüz araştırmacıları tarafından da tam olarak ortaya konulamamıştır. "İstenilen bu şeriat meşrutiyeti kaldırarak din kurallarının uygulanması mıydı; yoksa meşrutiyet yasalarının uygulanması mıydı?" sorusu halen tartışılan hususlardandır.

Cereyan eden mezkûr hadiseler içerisinde Divan-ı Harb-i Örfî'de yargılanan Bediüzzaman Said Nursî Hazretlerinin şeriat tarifi ve hadiseler karşısındaki tavrı ise darbelerle siyasi tarihine derin izler kazınmış bulunan ülkemiz açısından son derece önemlidir. Bu yazımızda da 31 Mart hadisesini meydana getiren zemin ve hadiseler üzerinde durarak Bediüzzaman Hazretlerinin şeriat ve meşrutiyet eksenindeki tariflerini şerh etmeye çalışacağız.

2. 31 Mart Hadisesi'nin Sebepleri

Bu hareket II. Meşrutiyet'in ilanından sonra yaşanan büyük bir ayaklanmadır. Rumî Takvim'e göre 31 Mart 1325'te (Miladi: 13 Nisan 1909) başladığı için de tarihimize bu isimle geçmiştir. 12-13 gün devam eden hareket askeri bir isyan olarak ortaya çıkmışsa da dinî bir hale büründürülerek sonraki dönemleri de etkilemiştir.

Bu isyan, İttihatçıların, Selanik'ten Mahmut Şevket Paşa komutasında İstanbul'a gönderdikleri Hareket Ordusu eliyle bastırılmış ve ardından hükümet devrilmiştir.¹

31 Mart Olayı'nın başlıca nedenlerini ise Risale-i Nur'dan da yaptığımız çıkarımlarla genel başlık halinde şu şekilde maddeleştirebiliriz.

1. İttihat ve Terakki'nin Faaliyetleri
2. Muhaliflerin Faaliyetleri

2.1. İttihat ve Terakki'nin Faaliyetleri

Sultan Abdülhamid'in yönetimi döneminde bir istibdat söz konusudur. Bununla beraber sonradan partileşen İttihat ve Terakki Komitesinin

Cereyan eden mezkûr hadiseler içerisinde Divan-ı Harb-i Örfî'de yargılanan Bediüzzaman Said Nursî Hazretlerinin şeriat tarifi ve hadiseler karşısındaki tavrı ise darbelerle siyasi tarihine derin izler kazınmış bulunan ülkemiz açısından son derece önemlidir.

“Rumeli’deki asıl örgütlenme Eylül 1906’da Talat, Rahmi ve İsmail Canbolat’ın yedi arkadaşıyla kurdukları Osmanlı Hürriyet Cemiyeti oldu.

- Sultan Hamit üzerindeki baskısı da göz ardı edilmemelidir. İttihat ve Terakki o dönemde yönetim erkinde her açıdan etkin bir konumdadır. İttihat ve Terakki Fırkası’nın kökenleri ve yapısı, iç ve dış destekçileri analiz edildiğinde o döneme ait karanlıkta kalan birçok konu ve hadise kendiliğinden aydınlığa kavuşacaktır. Bu sebeple 31 Mart sürecinde gelişen olayların anlaşılması için İttihat ve Terakki’nin iyi analizinin yapılması elzemdir.

2.1.1. İttihat ve Terakkinin Kuruluş Süreci ve İktidar Olması

“İstibdat idaresini meşruti bir yönetime dönüştürmek maksadıyla 21 Mayıs 1305 (2 Haziran 1889) tarihinde İbrahim Temo (Ohri), Abdullah Cevdet (Arapkir), İshak Sukutî (Diyarbakır), Çerkez Mehmet Reşit (Kafkasya), daha sonra Hikmet Emin (Konya), Cevdet Osman, Kerim Sebati, Mekkeli Sabri Bey, Selanikli Doktor Nazım Bey, Şerafettin Mağmumî, Giritli Şefik, Bakülü Hüseyinzade Ali tarafından teşekkül edilmiştir. Gizli olarak teşkil edilen cemiyetin ilk adı İttihad-ı Osmanî ya da İnkılab-ı Osmanî’dir. (...) Teşekkülünde Mason ve Carbonari teşkilatlarının da etkili olduğu cemiyetin kurulmasına neden olan etken Devlet-i Ali’nin içinde bulunduğu siyasi, idari, sosyal ve iktisadi bunalımdı. (...) Cemiyet gerek yurt içinde gerekse yurt dışında örgütsel manada büyük bir mesafe kat etmekteydi. Mektep talebeleri arasında olduğu kadar ittihatçılık genç subaylar arasında da gittikçe taraftar kazanmaktaydı. (...) Ahmet Rıza ile Nazım cemiyetin çalışmaları ve adı üzerinde fikir teatisinde bulunduktan sonra ortak bir karar almışlardır. Buna göre 1894 tarihinde Paris’te Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti teşekkül olunmuştur. (...) Merkezi Paris olan Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti ile merkezi Selanik olan Osmanlı Hürriyet Cemiyetinin 27 Eylül 1907’de Osmanlı İttihat ve Terakki cemiyeti adı altında birleştirilmesiyle teşkilat amaç açısından dinamiklik kazandı.”²

Burada unutulmaması gereken husus ise 1902’de Paris’te yapılan toplantıya Prens Sabahaddin başkanlık etmiştir. Demokratik görüşleri ile öne çıkan Ferruh Bey ve Mizancı Murad da bu cemiyetin içindedir.

“Rumeli’deki asıl örgütlenme Eylül 1906’da Talat, Rahmi ve İsmail Canbolat’ın yedi arkadaşıyla kurdukları Osmanlı Hürriyet Cemiyeti oldu. Kurucular ve üyelerden kimileri asker kimileri sivildi. Hücre tarzında örgütleniyorlardı. Üye olmak isteyenler gece vakti üç maskeli karşısında Kur’an ve tabanca üzerine yemin ediyorlardı. Yeni üyeye ihanetin ölümle cezalandırılacağı özenle belirtiliyordu. 1907’de bu cemiyetle Paris’teki İttihatçılar birleştiler, birleşik örgüt İttihat ve Terakki adını aldı.”³

İttihat Terakki, 1908 yılında, Meşrutiyet’in ilan edilmesinin ardından yapılan seçimlerde de iktidara gelmiştir.

2.1.2. İttihat ve Terakki’nin Anti Demokratik ve Değer Yargılarından Uzak Davranışları

31 Mart Vakası’na gidilen süreçte İttihat ve Terakki’nin de önemli rol oynadığını yukarıda ifade etmiştik. Bu hadisenin yaşanmasında İttihat ve Terakki’nin şu faaliyetleri etkili olmuştur:

1. Kurum ve kamu üzerinde baskı kurulması
2. Askeriye içerisinde, dinî örf aleyhinde icraatlarda bulunulması
3. Faili meçhul cinayetlerin aydınlatılmaması

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin süreç içerisinde kurumlar ve kamu üzerinde sürekli artan bir baskısı söz konusudur. Meşrutiyet'ten sonra kurulan üç ayrı hükümet vardır. Bunlar:

- (Küçük) Sait Paşa Hükümeti (22 Temmuz-5 Ağustos 1908)
- Kıbrıslı Kâmil Paşa Hükümeti (5 Ağustos 1908-14 Şubat 1909)
- Hüseyin Hilmi Paşa Hükümeti (14 Şubat 1909-13 Nisan 1909)

“İTC, Sait Paşa hükümetine sıcak bakmadı. Bu nedenle 3 Ağustos 1908'de hükümet istifa etti. Hükümeti oluşturma görevi Said Paşa'dan daha liberal olarak tanınan Kâmil Paşa'ya verildi.”⁴

“Kâmil Paşa'nın Meclis-i Mebusan'dan daha çok Padişaha karşı sorumlu olduğu izlenimi verici tavır ve davranışları, İTC ve Meclis-i Mebusan'ın haberi olmaksızın Padişahın isteği doğrultusunda hükümette değişiklikler yapması, İTC tarafından ve dolayısıyla da Meclis-i Mebusan'ca hoş karşılanmadı. 207 Mebusan 196'sının güvensizlik oyuyla Kâmil Paşa hükümeti Meclis-i Mebusan'daki siyasi gücünü yitirdi. Kâmil Paşa'nın Sadrazamlıktan alınması üzerine yeni hükümeti oluşturma görevi Hüseyin Hilmi Paşa'ya verildi.”⁵

Görüldüğü üzere İttihat ve Terakki'nin sadrazamların başa getirilmesi ya da indirilmesinde büyük etkisi vardır. Nitekim Hüseyin Hilmi hükümeti de 31 Mart olayları başlayınca istifa etmiş, yerine Tefik Paşa hükümeti kurulmuştur. Hareket Ordusu marifetiyle Hüseyin Hilmi Paşa yeniden hükümeti kurmak ile yetkilendirilmiştir.

“Dönemi ele alan bütün yazar-araştırmacılar İTC'nin demokratik bir yapı sergilemediği noktasında birleşmektedirler. İttihat ve Terakki Cemiyeti eski rejimin tüm alışkanlıklarını sergilemeye devam etmiş, iktidarda görünmemekle birlikte sürekli olarak iktidara ve toplum hayatına -zaman zaman hukuk dışı yollarla- müdahale etmiştir. Sadrazamın yetkisi dahilinde olan bir atamanın bile kendilerine danışılmadan yapılmasını Cemiyet aleyhine telakki edecek derecede ileri gidebilmişlerdir. Ahmet Rıza anılarında şu şekilde belirtiyor: 'Meclis-i Mebusan'ın açılışından sonra, ülkede gizli ve devlet sorumluluğu olmayan bir gücün varlığından yakınılmaya başlandı.’”⁶

Hatta itttihat ve Terakki'nin kuruluşunda yer alan isimler antidemokratik icraatları eleştirdiği için İttihat ve Terakki'nin baskısına maruz kalmışlardır. Örneğin Mizancı Murad'ın Şehzadebaşı Ferah Tiyatrosu'nda verdiği bir konferansta İttihat ve Terakki'yi tenkit etmesi üzerine İttihatçı komiteci konferansı sabote etmeye çalışmıştır. Buna benzer hadiselerle süreç içerisinde sıklıkla karşılaşmıştır.

İttihatçılar orduyu da yeniden dizayn etmek istemişlerdir. Harp okullarından yetişmiş bir ordu teşekkül ettirmek istemişlerdir. Bu da askerler

“Dönemi ele alan bütün yazar-araştırmacılar İTC'nin demokratik bir yapı sergilemediği noktasında birleşmektedirler.”

*Avcı taburlarında
ve askerî
birimlerde
İttihatçılar
askerlere yeni bir
icat olan şapkayı
giydirmeye
çalışmışlardır.*

arasında huzursuzluğa sebep olmuştur. Bu dönemde İttihatçı subaylara mektepli, eski usulle yetişen subaylara da alaylı denmiştir. Buna bağlı olarak da ordu içerisindeki mektepli ve adaylı çekişmesi artmıştır.

Bu yapılanma İttihatçıların marifetiyle orduda bir tasfiye hareketi ile devam eder. 1. Ordu'dan iki bine yakın subay atılır. Vatanperver ve din-dar ordu mensupları gençleştirme bahanesi ile ordudan uzaklaştırılır. Buna bağlı olarak da memuriyetten ve ordudan atılan bir hoşnutsuzlar ve işsizler ordusu oluşmaya başlamıştır.

Yine İttihatçılar “ibadet bahanesi ile talimden kaçırıyorsunuz” diye alaylılar üzerinde bir baskı oluştururlar. Avcı taburlarında ve askerî birimlerde İttihatçılar askerlere yeni bir icat olan şapkayı giydirmeye çalışmışlardır.

Tüm bunlar olurken İttihat ve Terakki siyasi rakiplerine karşı tedhiş yolunu seçmiştir. Abdülhamid'in zayıf istibdadında sürgün vardı, İttihat ve Terakki'nin istibdadında ise suikast ve şiddet... Bu açıdan Bediüzzaman'ın 'şiddetli istibdat' tabiri son derece yerindedir.

İttihat ve Terakki aleyhinde sert eleştirilerde bulunan Serbesti gazetesinin yazı işleri müdürü ve başyazarı Hasan Fehmi'nin 1909'da Galata Köprüsü üzerinde vurularak öldürülmesi bu durumun sadece bir örneğidir.

2.2. Muhaliflerin Faaliyetleri

İttihat Terakki Cemiyeti'nin (İTC) baskı, istibdat ve tahakkümüne karşı İTC aleyhinde gösteriler yapan bir muhalefet bloğu meydana gelir. Ancak bu oluşumun içerisinde her ne kadar iyi niyetliler olsa da gerçekleştirilen eylemlere bakıldığında toplumda derin izler bırakacak adımların da atıldığını müşahade ederiz. 31 Mart Vakası'na zemin hazırlayan bu faaliyetler şunlardır:

1. Tüm olumsuzlukların kaynağı olarak meşrutiyetin görülmesi
2. Hasan Fehmi başta olmak üzere faili meçhul cinayetlere aksiyoner bir tepki gösterilmesi

Bu dönemde bir mektepli-alaylı çekişmesinin yaşandığını yukarıda ifade etmiştik. Mekteplilerin dinî vecibelere karşı gösterdikleri lakayt tutum alaylıların her hadisenin altında mekteplileri aramasını da beraberinde getirir. Örneğin Avcı taburlarında meydana gelen su kesintilerinin sebebinin abdest almaya engellemek gibi bir gerekçesi olduğu düşünülmüştür. Alaylılar arasında dinin engellenmek istendiği dedikodusu yayılmaya başlamıştır. Mektepliler tarafından askerî personele şapka giydirilmeye çalışması bir Frenk giysisi olması hasebiyle alaylılar tarafından tepki ile karşılanmıştır.

Kıyafet konusunda Batı tarzı yeniliklerin uygulanmaya çalışılması 31 Mart'ın en önemli sebeplerinden birisidir. İttihat taraftarları ve itttihatçı subayların hanımları açık giysiler giyiyorlardı. Meşrutiyet'in tesettüre son vereceği konusunda İdam'da yazılar yazılmaya başlanmıştır. Müslüman hanımların Beyoğlu'na gitmemeleri konusunda da yazılar neşredilmiştir. Camiye giden kadınların çarşafı yırtılıyor, diye dedikodular yayılmaya

başlamıştır. Sarkıntılık olaylarının faillerinin bulunamayışı öfkeyi daha da kabartmıştır. Tanin gazetesi bu durumları sert bir üslupla eleştiren yazılar yayımlamıştır.

İlk basın şehidi olarak anılan Hasan Fehmi'nin katledilmesi 31 Mart ayaklanmasını da tetikler. Hasan Fehmi'nin cenazesi İttihat ve Terakki muhaliflerinin gövde gösterisine dönüşmüştür. Hukuk fakültesi ve mülkiye öğrencileri birleşip Bab-ı Âli'ye yürüyerek sadrazam Hüseyin Hilmi Paşa'dan katillerin bulunmasını isterler. Bu küçük grup Sultanahmet'teki meclis binasının önüne geldiğinde sayıları 50 bine ulaşır.

Tüm bu olumsuzluklar ise belli bir kesim tarafından meşrutiyete mal edilmiş, meşrutiyetin de tıpkı şapka gibi gâvur icadı olduğu fikri kabul görmeye başlamıştır. Meşrutiyet bize Batı'dan geldiği için İslam karşıtı bir yönetim biçimi olduğu fikri gazetelerde de işlenmiştir. Halk ve askerler arasında meşrutiyet düşmanlığı körüklenmiştir.

Hasan Fehmi'nin defninden 5 gün sonra 31 Mart (13 Nisan) ayaklanması başlar. İstanbul'un asayişinden sorumlu olan Avcı taburlarına bağlı askerler subaylarına karşı ayaklanarak kışlarından çıkarlar. Bunlara hamallar da katılırlar. Meclis-i Mebusan'ın önünde toplanan bu grup “şariat isteriz” diye bağırmaya başlar. Aslında isyan edenlerin farklı farklı talepleri vardı ama bütün istekler daha etkili olacağı düşüncesiyle olsa gerek şariat kisvesine büründürülerek dillendirildi.

Bediüzzaman Said Nursî bu durumla ilgili şu tespitlerde bulunur:

“Martın otuz birinci günündeki dehşetli hareketi, iki üç dakika uzaktan temâşa ettim. Müteaddit metalibi işittim; fakat yedi renk süratle çevrilirse yalnız beyaz görüldüğü gibi o ayrı ayrı matlaplardaki fesadı binden bire indiren ve avamı anarşilikten kurtaran ve efrat elinde kalan umum siyaseti mucize gibi muhafaza eden lafz-ı şariat yalnız göründü.”⁷

“İslamiyet'in meşrutiyetperver ve hamiyetli fedâileri cevher-i hayat makamında bildikleri nimet-i meşrutiyeti şariate tatbik edip ehl-i hükümeti adalet namazında kibleye irşad ve tam mukaddes şeriatı meşrutiyet kuvvetiyle ila ve meşrutiyeti şariat kuvvetiyle ibka; ve bütün seyyiat-ı sabıkayı muhalefet-i şariat üzerine ilka etmek için telkinatta ve teferruatın tatbikatında bulundular. Sonra; sağını solundan fark edemeyenler -haşa- şeriatı istibdada müsait zannederek tuti kuşları taklidi gibi “Şariat isteriz” demekle, hakiki maksat ortalıkta anlaşılmaz oldu. Zaten planlar serilmişti. İşte o zaman yalan olarak hamiyet maskesini takınan bazı herifler, o ism-i mukadese tecavüz ettiler. İşte cay-ı ibret bir nokta-i siyah!”⁸

“Elhasıl: sekiz dokuz ayda gazetelerin heyecan verici neşriyatıyla ve fırkaların cemiyetlere fedai yazmakla ve inkılabı vücuda getiren zevatın tahkümüatıyla ve itaat-i askeriyeye münafi olan hürriyet-i mutlaka efrada sirayetle ve âdâb-ı diniyeye muhalif zannettikleri şeyleri bazı dikkatsizlerin efrada telkinatıyla ve itaat bozulduktan sonra müstebitler, cahil mutasiplar, dinde hassas, muhakeme-i akliyede noksan olanlar, iyilik zannıyla o

İlk basın şehidi olarak anılan Hasan Fehmi'nin katledilmesi 31 Mart ayaklanmasını da tetikler. Hasan Fehmi'nin cenazesi İttihat ve Terakki muhaliflerinin gövde gösterisine dönüşmüştür.

Bu hadisede Said Nursî'yi de korkutan asıl büyük risk olan yabancı işgalinin yaşanmamasının gerçek gerekçesi olarak "şeriatın bir mucizesidir" tespiti gerçekten anlamlıdır.

bataklık zeminde tohum ekmeye başlamasıyla ve devletin umum siyaseti cahil efradın elinde kalmakla ve bir milyon fişek havaya atılmakla ve dahil ve hariç müddeiler parmak vurmakla ortalık anarşistlik haline girdiğinden, bu hadisenin istidad-ı tabiisi, hercümerc ve müdahale-i ecnebi iken; minindillah, ism-i şeriat, o müteaddit sebeplerden çıkan ervah-ı habise ve mün-teşireyi yuvalarına irca ile, on üç asırdan sonra bir mucize daha gösterdi.”

Bediüzzaman'a ait olan bu veciz cümlelerde; meşrutiyet algısını, kavramını, yönetimini nasıl katlettiğimizin resmi ve 31 Mart Hadisesi'nin nasıl meydana geldiğinin ve 31 Mart'a nasıl zemin hazırlandığının işaretleri ve sebepleri vardır. Bu hadisede Said Nursî'yi de korkutan asıl büyük risk olan yabancı işgalinin yaşanmamasının gerçek gerekçesi olarak "şeriatın bir mucizesidir" tespiti gerçekten anlamlıdır.

Ayaklananlar nerede bir İttihatçı subay görseler öldürmüşlerdir. Bu durum karşısında Sadrazam Hüseyin Hilmi Paşa isyancıların isteklerini kabul ederek anlaşır. Bu anlaşma İttihat ve Terakkicilerin hiç de hoşuna gitmemiştir. Onlar da saraya karşı bir hareket başlattılar ve adına sonradan Hareket Ordusu dedikleri Selanik merkezli bir Ordu teşekkül ettirerek isyanı bastırıp yönetime el koydu.

Meydanlarda sükûnet sağlanmakla ve herkes menziline rücu etmekle birlikte, çıktığı Selanik'e rücu etmeyen bir tek Hareket Ordusu vardır. "Şeriat isteriz!" diye sokakları allak bullak ederek, anarşi çıkaranlar ve anarşiyeye zemin hazırlayanların maksatları neydi? Gerçekte ne istiyorlardı? Dillerinde ne vardı?

Ne istedikleri anlaşılmadı. Maksatları anlaşılmadı. Acaba maksadın anlaşılmaması için mi birileri sokağa dökmüştü bu insanları? Anlaşılmalık mı isteniyordu? Bunu kimler istiyordu? Tüm bu sorular günümüzde de cevaplarını bekliyor. Ne hazin ki her darbe bir sis perdesi ile perdelenmiş, asıl çıkar odakları hiç ya da gerektiği gibi tespit edilememiştir.

3. Sonuç

13 Nisan 1909'da ayaklanmalar başlamıştır (31 Mart 1325). Bu olaylar birkaç gün sürer. 13-14 Nisan ayaklanmanın en yoğun yaşandığı günler olarak tarihe geçmiştir. Hareket Ordusu'nun gelmesi ve müdahil olmasıyla ayaklanmanın seyri değişir. Ayaklanmadan geriye sadece Hareket Ordusu ve atadığı kişiler kalır.

Hem padişahı kurtarmaya hem de Meşrutiyeti yaşatmaya geliyoruz diyen Hareket Ordusu'nun tam tersine padişahı indirerek, şeriat isteriz diyenleri sehpalarda sallandırması tezatının aydınlatılmasının günümüz darbeler tarihinin de aydınlatılmasına vesile olacağı kanaatindeyiz.

Bediüzzaman'ın 31 Mart Hadisesi'ndeki tavrı net olmuştur. Bediüzzaman olaylarda yatıştırıcı bir rol oynamış, askerleri itaate davet etmiş, Meşrutie değerleri savunmuştur. İlk gün ayaklanmayı uzaktan seyreden Bediüzzaman karşılaştığı askerleri ve sivil kimseleri uyarılmış, olaylardan uzak durmuştur. Bediüzzaman, 31 Mart için "planlar serilmişti," der ve olayın

karanlık noktalarına işaret eder. Hamiyet maskesini takınanlar piyasaya sürüldü veya çıktı veya çıkarıldı. Tüm bu kısımlar siyah bir nokta olarak kalmaya devam ediyor. Her iki tarafın da arkasında bir üst akıl var mıydı? Bu soruyla ilgili akademik kaynaklar ne yazık ki yetersizdir. Bizim ifadelerimiz de iddiadan öteye şimdilik geçmeyecektir. Bununla birlikte benzer hadiselerin Türkiye'deki diğer darbelerde de yaşandığını söyleyebiliriz. Tüm bunlar kaostan beslenen bir gücün de varlığına işaret eder. Elbette tüm bunların cevabı da fikri hür akademisyenlerin ve araştırmacıların şahane hürriyetin olduğu bir ortamda yapacakları çalışmalarla ortaya çıkacaktır.

Kaynakça

1. Büyük Larousse Ansiklopedisi, "Hareket Ordusu" maddesi, Cilt 8, sayfa 5031
2. Taner Aslan, 2008, İttihad-i Osmanî'den Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne, Bilig Dergisi, Sayı: 4.
3. Sina Akşin, 2001, Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi 1789-1980, İmaj Yayınları, s. 43.
4. İhsan Güneş, 1990, II. Meşrutiyet Dönemi Hükümet Programları (1908-1918), Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.
5. İhsan Güneş, 1990, II. Meşrutiyet Dönemi Hükümet Programları (1908-1918), Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara
6. Şenol Kaluç, Osmanlı Ahrar Fırkasının Kuruluşu Faaliyetleri ve Sonu, Liberal Düşünce Dergisi Kış-Bahar 2009, sayı: 53-54, s.177-213
7. Bediüzzaman Said Nursî, 2000, Divan-ı Harb-i Örfi, YAN. s. 31
8. Bediüzzaman Said Nursî, Münazarat, YAN. s.83
9. Bediüzzaman Said Nursî, 2000, Divan-ı Harb-i Örfi, YAN. s. 45